

Delavsko-kmetijski list.

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/II.

Leto II.

LJUBLJANA, 17. septembra 1925.

Stev. 33.

Rr vlada in konsolidacija gospodarstva.

Mnogo razpravljamo v našem listu o Rr režimu in njegovem vplivu na gospodarske in politične razmere v Jugoslaviji. In to je tudi neobhodno potrebno, ker delavci moramo točno poznati vsako izpremembo razmer, ako hočemo pravilno voditi svoje gibanje. Zato ne bo prav nič škodovalo, ako o gornjem vprašanju spregovorimo še temeljite besede.

Kaj pomeni Rr „sporazum“?

Ali pomeni Rr „sporazum“ — to je kapitulacija radičevcev, utrditev (konsolidacija) kapitalizma, odpravo nacionalnega in agrarnega (kmečkega) vprašanja z dnevnega reda, rešitev gospodarske krize in dobo normalnega procvita kapitalizma, v kateri bo imel delavski razred kaj korist? Predvsem — odkod izvira državna in gospodarska kriza v Jugoslaviji? Iz strahovitega političnega, gospodarskega in socialnega pritiska srbskega in ententnega imperializma ne samo na delavce in kmete, temveč na vse zatirane narode Jugoslavije. Ogromni aparat srbske buržuazije, ki požre več kot tri četrtine vsega državnega proračuna, pomeni nevzdržno breme za delovne množice in za samo kapitalistično gospodarstvo. Delovne množice odirajo strašna davčna bremena, črna reakcija in finančni kapital Beograda in Zagreba. Za uslugo francoskim imperialistom pri sestavljanju mirovnih pogodb mora srbska buržuazija služiti interesom francoskega kapitala in za to službo nima Jugoslavija nič manj kot 30 milijard dinarjev državnih dolgov. Ali se bo ta pritisk ententnega imperializma in srbske buržuazije zmanjšal pod Rr vlado, ali se bo torej z njo ublažila finančna in gospodarska kriza? Ne! Kajti Rr režim je nadaljevanje PP režima, je nadaljevanje stare politike srbske buržuazije in ententnih imperialistov. To dokazuje Rr vlada sama s svojo notranjo in zunanjo politiko. Pod njo so se povečali davki za vojsko i. dr., a v zunanji politiki imamo boj srbske buržuazije — za Solun, o čemer smo govorili v zadnji številki, a na drugi strani zahteva Amerika, da se „regulira“ vojne dolgov, sicer da odreče Jugoslaviji vsak kredit. Tudi če se klerikalci pridružijo Rr „sporazumu“, ne bo to bistveno prav nič izpremenilo položaja, ker klerikalci bi s tem tudi priznali in sprejeli dosežanje politiko srbske buržuazije v vseh ozirih.

Gospodarska kriza in Rr „sporazum“.

Politika srbske buržuazije je najtesneje združena z vprašanjem gospodarske krize v Jugoslaviji in strašne, vedno večje bede delovnih množic. Radičevci so ob priliki svojega vstopa pod Pašičevo okrilje obljubljali, da bodo sedaj „sporazumno“ uredili gospodarstvo in daljšali težak položaj delovnega ljudstva. V tem bi naj obstojala „naprednost“ (progresivnost) radičevske kapitulacije v duhu „narodnega edinstva“. Medtem nam pa dejansko stanje dokazuje nekaj popolnoma drugega. Gospodarska kriza se postruje in poglablja in z njo tudi kriza srbske nadvlade. „Proračun v ravnovesju“ finančnega ministra Stojadinoviča za leto 1924/1925 kaže deficit 2 milijard Din.

A ameriške zahteve po povračilu dolgov bodo to „ravnovesje“ še bolj spravile iz ravnotežja. Kakšen izhod ima iz te zagate srbska buržuazija? Samo dve poti ima: *povečanje direktnih davkov* na delovne množice — nesrbske in srbske — a to pomeni tudi narastek nezadovoljstva samih srbskih kmetov. Druga pot je: *„pomoč“ s strani Anglije* — a to pomeni *zasušnje Jugoslavije s strani angleškega imperializma*. Prva „rešitev“ pomeni zblizanje kmetov z delavci v boju proti davčnemu pritisku vladajoče gospode, zmanjšanje kupne moči delovnih množic in s tem poostreitev industrijske in agrarne krize. A o drugi „rešitvi“ spregovorimo spodaj.

Torej niti finančna niti gospodarska kriza se ne razvija v smislu „ozdravljenja“.

Obojevalci Rr „sporazuma“ Pucelj, Prepeluh i. dr. pravijo, da se je sedaj dvignil ugled Jugoslavije v inozemstvu in da bo radi tega lažje dobivala država denarno pomoč v inozemstvu. A sedaj pa pogledimo, kakšno protiuslugo zahtevajo ameriški bankirji za svojo eventualno „pomoč“. Ti odkrito zahtevajo, da hočejo prevzeti v svoje roke vsa ona podjetja, ki bi jim dali kredit. Ameriški bankirji in angleški trusti bodo torej podpirali le one gospodarske panoge, ki lahko Angliji in Ameriki koristijo. Praktična stran njihove „pomoči“ bo pomenila brezposelnost in še večje izkoriščanje delovne sile v korist london-skih in njujorskih bank. Angleška in ameriška „pomoč“ bi pomenilo kolonizacijo Jugoslavije, izpremembo Jugoslavije v — *drugo Kitajsko*. Zelo lepi izgledi so za ta slavni Rr „sporazum“, kaj ne?!

Kmečko vprašanje.

Kmečko, agrarno vprašanje je glavni ključ položaja na Balkanu in v Jugoslaviji. To vprašanje je tudi podlaga vseh nacionalnih bojev. Nesposobnost srbske gospode, da reši to vprašanje bodisi z odkrito PP diktaturo, bodisi pod krinko Rr „sporazuma“, daje temu vprašanju posebno važnost.

Kako rešujejo pobratinci: radikali in radičevci to vprašanje? Kmetje že itak stočejo pod bremenom posrednih in neposrednih davkov, a sedaj je Rr vlada sklenila, da se reši vprašanje veleposesestev z „dogovorom“ med veleposesestniki in agrarnimi interesi (kmeti, ki imajo dobiti zemljo). S tem sklepom je Rr vlada porinila na prvo mesto vprašanje odkupa veleposesestniške zemlje z vprašanjem boja za zemljo. Drugi moment je vprašanje inventarja in podpore kmečkemu gospodarstvu, ki se nahaja v težkih razmerah. Kmetom so potrebni ogromni krediti, ki jih pa ne more dobiti, dokler mora metati srbska gospoda težke milijarde za ohranitev svoje nadvlade. 500 milijonov Din, namenjenih za poljedelski kredit, pomeni le — kapljico v morju. In kolikor se bodo delili ti krediti, jih bodo deležni samo vladni ljudje. Najnovejša carinska tarifa je nov direktni udarec proti kmečkim množicam — v korist težki kovinski industriji, ki jo potrebuje srbska buržuazija za svoje vojne namene na Balkanu. Razen tega slabi ta carinska tarifa še bolj konkurenčno moč jugoslovanskih poljedelskih pridelkov na mednarodnem trgu. Kolonizacija Jugoslavije s strani Amerike in Anglije bo kmetom le še škodovala, a nikakor ne koristila. Edini izhod za resnično rešitev kme-

čkega vprašanja je padec nadvlade srbske gospode in kapitalistične diktature, odprava vseh njenih bremen, *črpanje vseh inozemskih in domačih dolgov*, izročitev zemlje z inventarjem vred kmetom, odprava militarističnih izdatkov in na ta način dobljeni krediti — iz zmanjšanih izdatkov in popolne obremenitve kapitala ter odprave monopola kapitalistov. A tega ne bo hotela storiti niti srbska, niti slovenska, niti hrvaška buržuazija. To more izvršiti le zveza in politika združenih delavcev in kmetov Jugoslavije.

Imperialistična politika Anglije.

V dnevih najhujše poostreite kitajsko-angleškega in rusko-angleškega konflikta, ki se je razvijal direktno v smeri oboroženih bojev v Kitajski in prekinjenja diplomatskih odnošajev med Anglijo in Rusijo, je pisalo vodilno angleško meščansko glasilo „Times“ sledeče:

„Angleška iniciativa (v Kitajski) se ne sme paralizirati s strašnimi obziri na težkoče mednarodnega položaja... Gotovi moramo biti tega, da imamo v svojih rokah vsa sredstva za zaščito naše trgovine na vzhodu... Očividno je, da si moramo zagotoviti svoje pomorske vojne sile na vzhodu; kajti kitajska kriza je predigra nadaljnjih komplikacij...“

Iz tega je zelo dosledno izvajal dobri angleški poznavalec Kitajske Russel v „Nation“:

„Te besede moramo vzeti v tem smislu, da se namerava naša vlada sama boriti proti Kitajski in Rusiji brez podpore kakih zaveznikov. To ni nikakoli zaželena politika.“

Namen angleške vlade je torej bil: Prelom s sovjetsko unijo, kolikor mogoče majhen obzir na druge izkoriščevalce Kitajske in tretjič vojaško vmešanje v Kitajsko. Od vsega tega je pa potem Anglija popustila. Zakaj? Na to nam odgovarja isti Russel sledeče:

„Vojna z Rusijo radi Kitajske, ki je bila v načrtu, vzbuja najostrejšo opozicijo organiziranega delavstva v naši državi in bi torej dovedla do poraza. V naših težkočah bividel indijski nacionalizem ugodno priložnost zase. Imperij bi nas vrgel v nesrečo... Sedanja vlada pozablja, da naš svetovni položaj ni več tak, kot je bil pred vojno.“

Vlada je potem ukrenila druge korake.

Prvo: garancijski pakt z Nemčijo in Francijo in pritegnitev obmejnih držav Rusije v protisovjetski blok. Protiruski značaj tega pakta je sedaj tudi za slepca očividno. Glasilo veleindustrialev piše namreč: „Angleška pozicija v severni Evropi se namreč utrjuje od dne do dne...“

Drugo: Anglija gradi vojno brodogradnjo.

Ko sta Macdonald in Lojd George vprašala v parlamentu, čemu gradi vojno mornarico, je vlada potom „Timesa“ odgovorila:

„Sedanje stanje razmer na daljnem vzhodu je najtesneje združeno z diskusijo o programu vojne mornarice.“

Svetovni imperialisti kujejo na svoji ženevski, mirovni konferenci „zveze narodov“ načrte za nove vojne. Takozvani garancijski pakt naj bi ustvaril enoten imperialistični vojni blok proti — sovjetski Rusiji in satiranim kolonialnim narodom. Bell teror v Poljski in Belgariji, boji v Maroku, Kitajski, Siriji, Mosulu so le — predigra nove strahovite vojne. Proletarci! Kmetje! Združimo se v boju za skupne koristi in stvorimo enotno bojno fronto proti imperializmu!

In angleške križarke naj bi se zasedale v Singaporu, ki obvlada morske ceste na Kitajsko, japonsko in ameriške Filipine.

Tretje: Angleži skušajo zagotoviti sebi vse važne morske kanale: Suez (Afrika-Azija) in Gibraltar-Ceuta (Evropa-Afrika).

Tako se pripravlja angleški imperializem dejansko na „mir“.

Svetovni proletarijat mora stati zato dvakrat budno na straži!

Kitajski delavec vodi kitajski osvobodilni boj.

Kdo bo imel v rokah vodstvo ob izbruhu kitajske nacionalne revolucije? To vprašanje je bilo zelo velikega pomena pred začetkom sedanjih osvobodilnih bojev, kakor se je isto spraševalo rusko delavstvo pred prvo rusko revolucijo l. 1905. Celo vprašanje je bilo tem pomembnejše, ker se doslej niso na Kitajskem tako izrazito pokazala razredna nasprotja. Pri angleški revoluciji l. 1848. je šlo jasno za vstajo tedaj še revolucionarnega meščanstva, kakor je danes v vseh teh deželah v ospredju vprašanje proletarskega osvobođenja. Nacionalna revolucija ima vedno meščanski značaj; ali danes sredi najvišje razvitega kapitalizma-imperializma ne more več voditi mlada kitajska buržuazija sama nacionalne revolucije.

Kitajski komunisti (zlasti njihov prvi že umrli voditelj Sun-jat-sen) so od vsega začetka zastopali stališče, da se mora delavstvo udeležiti tudi nacionalne revolucije, ker je nacionalno osvobođenje izpod tuje imperializma predhodna stopnja proletarskega osvobođenja. Čeprav je še vedno kitajsko delavstvo slabo, je močno v primeri s kitajsko buržuazijo. Zato pripada delavstvu vodilna vloga v nacionalni revoluciji.

To so dokazala dejstva. Že februarja t. l. so se začeli veliki štrajki tekstilnih delavcev v Šanghaju in Čingtau proti tujim imperialistom. V aprilu in maju so sledili oboroženi boji med kitajskimi delavci in Japonci ter Angleži. Sedanji osvobodilni boj so torej začeli in ga nadaljujejo kitajski delavci. Pod zastavo nacionalne revolucije Kitajcev sta bila prisiljena tudi buržuazija in srednji stan, da se sobojujeta.

V tem boju se pa naravno vedno bolj izraža kontrarevolucionarni značaj kitajske buržuazije. Ona hoče zavreči boj, dočim ga gonijo delavci do viška. Delovno ljudstvo pod vodstvom kitajske komunistične stranke je sedaj postavilo sledeče bojne parole kitajskemu gibanju:

1. svoboda govora, tiska in koalicije;
 2. razorožitev generalov, ki se nočejo boriti proti imperializmu;
 3. enakopravnost žene!
 4. odprava ogromnih davčnih bremen;
 5. določitev maksimuma zemlje, preko katerega je treba izročiti zemljo revnim kmetom;
 6. neomejena svoboda za vse delavske organizacije in akcije;
 7. pravica do oborožene obrambe delovnega ljudstva;
 8. sklicanje resnične narod. skupščine.
- V smislu teh glavnih zahtev se razvija sedaj kitajski osvobodilni boj pod vodstvom delavstva.

Otto Bauer o kongresu II. internacionale.

Ker pravi „Naprej“, da smo mi priobčili potvorbene poročilo o kongresu II. internacionale, ker pravijo socialisti, da mi po krivici obsojamo delo tega kongresa, bomo dokazali na podlagi izjav voditelja avstrijske socialne demokracije Bauerja, da smo mi popolnoma upravičeno krstili II. internacionalo z „internacionalo nacionalistov“. — „Arbeiter Zeitung“, (Delavske Novice) centralno glasilo avstrijske socialne demokracije, prinaša v svoji 244 št. poročilo Bauerja o marsejskem kongresu pred zaupniki dunajske socialistične organizacije.

Otto Bauer (čigar „Pot k socializmu“ je izšla v slovenščini svoj čas v prevodu F. Uratnika) je v svojem obširnem referatu med drugim dejal sledeče:

„Nobenega dvoma ni, da ruska vlada pospešuje osvobodilni boj narodov Azije in Afrike proti kapitalističnim zatiralcem, da ona podpira te množice, ki se dvigajo... Velike banke v Londonu in New Yorku, velike kolonialne družbe, ki vlečejo ogromna bogastva iz izkoriščanja teh narodov — vse te se tresejo pred tem gibanjem. Vse te trepečejo, če se prične dvigati kitajski kuli, na katerega so se mogle doslej zanesti, trepečejo pred tem, da se bliža konec kapitalizmu. Vsi ti imperialisti trepečejo pred revolucijo. In mi Avstrijci vemo, kako se to vrši. Ko so se Habsburžani bali jugoslovanske osvobodilne vojne, so mislili, da jo prehitijo s tem, da začno preventivno vojno, dokler ne bo prepozno. Jasno je, da čim bolj se boje kapitalisti velike revolucije na vzhodu, da je tem močnejše njihovo nagnjenje, da zgrabijo za orožje, da to revolucijo pobijejo. In ker vidite, da je boljševizem pripravljen stopiti na čelo teh narodov, da bodo sedaj (kapitalisti) mislili na to, da odbijejo revolucijo — njeno glavo, da se vržejo na sovjetsko Rusijo. Ni dvoma, da mislijo sedaj kapitalistične sile na obkolitev Rusije, dočim so še pred kratkim časom mislile z njo sklepati samo kupčije.

Vi vidite, kako se tu pripravlja veliko nasprotje, ki je silno nevarno za svetovni mir. Ali ne mislite, da se to nas ne tiče, ker se odigrava tako daleč od nas! Mi smo doživeli v svetovni vojni, kako je končno avstrijsko-srbski konflikt zažgal ves svet... Čisto gotovo je, da bodo angleški imperialisti najprej poskušali, kar so vedno v zgodovini poskušali, da vojujejo vojno s krvjo drugih narodov. In za to ne manjka priložnosti. Na Rusijo meji mnogo držav, ki so v najostrejšem nasprotju z Rusijo. Če Angleži hočejo, če je Angležem potrebno, je otroška igra, povzročiti tam konflikt in pustiti, da izkrvave najprej poljski in rumunski kmetje — za obrambo indijskih plantacij angleških bankirjev. Če izbruhne konflikt v Evropi, je poskrbljeno za to, da se razširi na srednjo in zapadno Evropo. Nič ni bolj gotovega kot to, da smatra Francija obstoj Poljske kot francoski interes. Poljska je vendar zandar Francije proti Rusiji in Nemčiji. Gotovo je, da bodo izjavili Francozi, da morajo korakati skozi Nemčijo.“

Tako torej presoja svetovni položaj Bauer — voditelj levičarske struje — na marsejskem kongresu II. internacionale. Pa primerjajte njegov govor s kontrarevolucionarnim govorom Topaloviča v Ljubljani in Marseju!

Potem je pa razlagal Bauer, kako stališče so zavzele na kongresu poedine socialistične stranke, in pravi:

„Kongres je izrekel svoje mnenje v resoluciji, ... ki jo je sestavil francoski sodrug Renaudel (ki zagovarja sodelovanje francoskih socialistov v meščanski vladi, op. ur.!) ... Avstrijski social-demokrat bo ... imel pri njej (resoluciji, op.) občutek, da se giblje le preveč v iluzijah“ (= zablodah). Zakaj smatra Bauer, da je ta resolucija — zabloda? Tudi na to nam odgovori Bauer:

„Mislite na mnoga nasprotstva na vzhodu, na nasprotja med velesilami in sovjetsko republiko, med malimi državami in sovjetsko republiko! In če se reče k vsemu temu, da se naj mir zavaruje s pogodbami med vlada, vendar ne moremo pozabiti tega, da je

bila tudi nevtralnost Belgije zavarovana po pogodbah in da smatra ena vlada to pogodbo nevtralnosti za čunjo papirja, čim začuti, da so ogroženi interesi vladajočega razreda... Mi mislimo, da se ne sme pozabiti glavne stvari, da se v resnici ne da zavarovati miru po nobeni varnostni pogodbi, temveč le z močjo delavskega razreda. Mi in stranke, ki mislijo podobno, smo zato stavili gotove pridržke proti tej resoluciji.“

In vendar je bila ta za socialiste sramotna resolucija sprejeta na kongresu. Zakaj? Bauer odgovarja na to:

„Na narode zapada — Nemce, Francoze, Belgijce, Angleže vplivajo predvsem doživljaji na vzhodu.“

Kaj pomenijo te besede? Da na nemške, francoske in angleške socialiste vpliva — politika njihove buržoazije. Kako vpliva ta politika, so dokazali jasno nemški socialdemokrati l. 1914 in francoski l. 1925 — ko se izjavljajo proti temu, da bi francoske čete zapustile Maroko!

Sedaj pa dalje! Na kongresu je bila sprejeta tudi takozvana resolucija o vzhodnem vprašanju. Predsednik te komisije je bil Bauer sam.

„Po zaslugi našega sporazuma z Angleži“ — pravi Bauer — „se je nam

posrečilo, spraviti skozi resolucijo, ki sicer mnogo važnega ne vsebuje, ki pa vendar v tem, kar vsebuje, daje jasno in nedvomno linijo za stranke internacionale.“ To se pravi, da se v glavnih stvareh niso mogli sporazumeti „socialisti“ poedinih dežel! In to se niso mogli sporazumeti — niti na resoluciji! Kaj bo šele, ko se bo zahtevalo od socialistov dejanja! To vidimo od l. 1914 vsak dan. Pa ne samo to, da se niti v glavnih stvareh niso mogli sporazumeti — niti v stvareh postranske važnosti se niso mogli! Bauer pravi namreč:

„Resolucija (brez glavnih stvari, op.) je bila sicer enoglasno sprejeta, toda cela vrsta strank: češka, poljska, žal tudi francoska (za katero se tako vnema „Naprej“) in belgijska so podali izjavo, da sicer glasujejo za resolucijo, ali da se ne strinjajo z njenimi poedinimi točkami.“ In nato pravi Bauer dobesedno:

„Težje je vprašanje, ako so socialistične stranke res pripravljene, da v njenem duhu (t. j. v duhu oskubljenih resolucije, op. ur.) tudi delajo. Tu nimam mnogo iluzij in tudi nočem nobenih iluzij gojiti, da bi zamolčal, da je žal mnogo strank, katerih praktično zadržanje je precej tuje duhu te resolucije. Za to vam dam le en primer:

Češki socialdemokrati

so imeli s svojega stališča iz zelo lahko umljivih razlogov pomisleke o onem delu resolucije, ki obravnava nacionalne manjšine...; v njej se zahteva avtonomija za vse velike, v sklenjenih ozemljih prebivajoče manjšine, za manj številne pa vsaj enakopravnost v šoli, v javnem življenju, pred oblastmi. Čehom to ni ugajalo, hoteli so, da se to črta... Ko smo prišli domov, smo čitali v „Arbeiter Zeitung“ članek o zavoritvi nemških šol na Češkem... Češki minister za prosveto pa je član češke socialdemokratske stranke.“

Tako govori in tako obsoja socialdemokrate sam voditelj avstrijske socialne demokracije. Ali niso vse te Bauerjeve trditve jasen dokaz za našo trditev, da je z malimi izjemami

II. internacionala — zveza socialistov in nacionalistov,

ki plove daleč proč od Marxovih načel. In tako nacionalistično brozgo zagovarja čelo „Naprej“, ki bi hotel igrati vlogo nekake leve socialistične struje v Sloveniji. V resnici podpira skrajni reorganizem, ministerializem (Renaudel!) in nacionalizem. In kar kdo zagovarja, to je on sam. Delavstvo bo znalo presoditi in ločiti ljujlo od pšenice.

Domači pregled.

Proces proti ss. Kobler, Kordič in Wolfu.

V aredo 9. t. m. je bila pred ljubljanskim sodiščem razprava proti omenjenim trem sodrugom, ki so se nahajali v preiskovalnem zaporu že 6 mesecev. Predsednik razprave je bil dr. Kaiser.

Predsednik čita obtožnico, ki v glavnem obtožuje sodruga: „da so dne 21. decembra 1924 v medsebojni zvezi in dogovoru nameravali preko državne meje na Rožica planini v svrhu razširjanja v naši državi vtihotapiti od izvršilnega odbora komunistične balkanske federacije na Dunaju izdane proglase, časopise in brošure, ki merijo na to, da se delavci in kmeti naščevajo na nasilje zoper državna oblastva določena z ustavo in da se ogroža javni mir ali spravlja v nevarnost javni red — a so bili od avstrijskih obmejnih organov zasačeni — učinili dejanje, s katerim je izvršitev hudodelstva samega započeta, a se hudodelstvo ni izvršilo zbog česa drugega, kar ni bilo v volji onega, ki ga je začel vršiti.“

Zakrivil so s tem hudodelstvo po čl. 1 točka 1 zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi in § 41 arb. k. z. ter naj se kaznujejo po čl. 2 omenjenega zakona z ozirom na §§ 42, 44 arb. k. z.

Razlogi.

V dobi pred volitvami narodnih poslancev v narodno skupščino, ki so se vršile dne 8. februarja 1925, se je izvršilni odbor komunistične balkanske federacije na Dunaju z vso silo posvetil propagandi komunističnih prevratnih idej med kmetstvi in delavskimi masami v državi. Ker pa ni uspelo potom poštnih pošilk spraviti komunistični propagandni material v notranjost države, so zanesljivi komunistični agitatorji, med njimi tudi obdolženci, skušali vtihotapiti komunistične letake in brošure preko državne meje. Obdolženci so imeli v Princ Lichtensteinovi elektrarni v Podroščici svojega zaupnika, ki je prejemal komunistično propagandno literaturo od izvršilnega odbora komunistične balkanske federacije na Dunaju namenjeno za Jugoslavijo. Dne 21. decembra 1924 so se obdolženci napotili iz Jesenja čez Golico v Podroščico v namenu, da prenesejo komunistične letake, brošure in časopise čez mejo. Da celi akciji dajo lice turistovskega izleta na Golico ter pravi namen prikrijejo, je prvo obdolženec vzel seboj svojega sina Otona Kobler, drug obdolženec pa svojo ženo Ano Kordič, katera pa sta obdolžence spremljala samo na državno mejo do Rožica planine in se potem še isti dan okoli 22. ure vrnila v Ljubljano. Obdolženci so neovirano prispeli v Podroščico. Obdolženi Kobler, ki je očitno že večkrat moral s transportom komunističnih brošur in knjig imeti opravka, je komunističnega zaupnika v elektrarni v Podroščici že poznal in ga šel v elektrarno iskat. Vrnili so se z 2 zabojema komunističnih letakov, knjig, s katerimi so obdolženci napolnili 2 nahrbtnika in se podali nazaj v Jugos-

lavijo. Pod Rožica planino je obdolženec na povratku prijel avstrijski carinski nadrevizor Gustav Skribot in ker niso imeli potnih listov, jih je privedel nazaj v Podroščico, kjer so bili predani nadkomisarju obmejne kontrole Josipu Heischmanu. Obdolženci so že poprej Gustavu Skribotu, ki jih je aretiraj, priznali, da nesejo komunistične tiskovine od izvršilnega odbora komunistične balkanske federacije na Dunaju, ki so jih prevzeli v elektrarni v Podroščici, v Jugoslavijo. V Podroščici pa je nadkomisar Heischmann ugotovil, da so obdolženci v nahrbtnikih razen mnogo drugih komunističnih knjig imeli okoli 110 komadov časopisa „La Federation Balcanique“, okoli 200 komadov letakov: Proglas macedonskega revolucionarnega komiteja v cirilici signiranega od Aleksander Todorova in Protogerova, knjige „Lenin in Leninismus“ ter „6. komunistični kongres“. Obdolženci so Heischmanu izjavili, da so nameravali brošure, letake in knjige prinesiti v Ljubljano in jih od tam v večjih industrijskih krajih razširiti med delavce. Iz Podroščice so bili obdolženci

Sodrugi!

Širite po delavnicah in tovarnah misel o potrebi zedinjenja strokovnega gibanja cele Jugoslavije na podlagi razrednega boja in proletarske demokracije!

po kriminalnem uradniku Krainerju dne 22. decembra 1924 prepeljani k deželni vladi v Celovec. Ker pa deželna vlada v Celovcu ni imela povoda zoper obdolžence postopati, jih je še isti dan eskortiralo po rajonskem inspektorju Gottfriedu Winklerju k okrajnemu glavarstvu v Beljak, ki je obdolžence kaznovalo, ker so brez potnih listov prekorajili avstrijsko državno mejo, na 24 ur zapora ter poleg tega obdolženega Kordiča še z odpravo za dobo 3 let iz cele Avstrije. Dne 23. decembra po noči so bili obdolženci eskortirani do avstrijske državne meje pri Dovjem in so se neopaženo vrnili v sredo dne 24. decembra 1924 nekaj po polnoči na dom tretjega obdolženca na Javornik, kjer sta prva dva obdolžence počakala od prvega jutranjega vlaka, s katerim sta se 24. decembra 1924 vrnila v Ljubljano.

Obtoženi s. Wolf pravi, da je bil sicer čez mejo, da pokaže Koblerju in Kordiču pot, nosil pa ni ničesar. Toda soobtožena Kobler in Kordič nista ona dva, ki jih je on vodil.

Obtoženi Kobler izjavlja, da je bil pred božičnimi prazniki na seji zveze kovinarjev v Beogradu in na božični zvečer v Ljubljani.

Obtoženi Kordič izjavlja, da je bil v Zagrebu na seji lesnih delavcev, dan pred božičem pa v Ljubljani. Zadnjo nedeljo

pred božičem je pa bil s svojo ženo in še nekaterimi na Posavju.

Priče so potrdile njihove izjave in so ugotovile, da ss. Kobler in Kordič nista mogla biti tedaj v Avstriji in da se je najbrže kdo poslužil njihovih legitimacij.

Končno se je na procesu dognalo, da nima sodišče niti en izvod onih tiskovin, za katere se jih sumi, da so jih prenašali čez mejo, in da se ne more ugotoviti, ali so komunistične ozir. protidržavne vsebine.

Zato je sodni dvor sklenil, da se vrne vse akte zopet preiskovalnemu sodniku, da se razprava preloži, a da se obtožence izpusti iz preizkvalnega zaporu. Vsi trije sodrugi bi prišli na prosto takoj, če ne bi državni pravdnik vložil priziva. Tako pa morajo čakati v zaporu rešitev priziva.

Predsednik senata je bil dr. Kaiser. Obtožence je dobro branil dr. Tuma.

Skrajni čas je, da se sodruga po tako dolgi brezuspešni preiskovalni ječi izpusti na prosto. Obsodbe vredno je to, da so morali že itak tako dolgo časa čakati v zaporu na razpravo, da so tam zvedeli, da sodišče sploh nima v rokah inkriminiranih tiskovin.

Zaščita in skrbstvo za vzgojo vajencev.

Pri nas v Sloveniji imamo obrtnikov okrog 20.000 in nad 12.000 vajencev in le nekaj nad 3000 pomočnikov. Iz tega je razvidno, da se vsako leto posveti obrtniški poklici 3000 do 4000 novih vajencev. Od 12.000 vajencev in vajenk pa je preteklo šolsko leto 1924-25 obiskovalo le 6860 obrtnih na 66 obrtnonadaljevalnih in 783 trgovskih vajencev na trgovsko-gremijalnih šolah, skupaj obeh panog 7643 po številu, tako da je ostalo do 5000 vajencev brez šolskega pouka v Sloveniji. Žalostno dejstvo pa je, da v preteklem šolskem letu nismo imeli šole za vajence celo v mestih, kakor so: Laško, Prevalje, Litija in Ormoelj. Potem ni čuda, ako tudi drugod niso ustanovili obrtnonadaljevalnih šol po deželi. Če pomislimo, v nekaterih obrtnih dela pri moštru po eden, dva in še po več vajencev in osobito podeželake obrate, ki obenem kmetujejo in obratujejo in delajo z vajenci po večini brez pomočnikov. Statistika nam pokazuje najbolj jasno sliko o tem in hočemo navesti število mojstrov-obrtnikov in obenem v oklepaju število vajencev, ki so obiskovali obrtnonadaljevalno šolo v preteklem šolskem letu.

Čevljarji 3076 (744), mizarji 1328 (670), kolarji 540 (109), tesarji 267 (60), sodarji 182 (51), krojači 1498 (898), šivilje 937 (265), sedlarji in jermenarji 306 (129), usnarji in strojarji 143 (46), mesarji 814 (175), peki 347 (192), ključavničarji 250 (749), kovači 1195 (298), kleparji 156 (151), mehaniki 48 (168), dimnikarji 84 (16), zidarji 250 (175), slikarji in pleskarji 250 (126), lončarji 234 (16), brivci 207 (109), skupaj 12.113 mojstrov in 5134 vajencev. Manjka pa še precejšnje število drugih strok, katere po deželi ne pridejo v poštev.

Vse to dokazuje jasno, da kapitalizem pri nas ne mara strokovno izobražene delovne sile, ampak da hoče uporabljati ogromno armado vajencev le za žolto delovno silo, to je za spodiranje odrastlih (dražje plačanih) delavcev z dela, za zniževanje plač, za ustvarjanje brezposelnosti, skratka, za še večjo poostreitev bede delavskega razreda. Dolžnost združenih strokovnih organizacij in same delavske mladine je, da nastopi z vsemi sredstvi proti temu.

Te splošne delavske akcije se ne sme več odlagati.

Vsi na noge za zaščito mlade delovne sile, ki pomeni zaščito tudi odrastlih delavcev pred vedno slabšimi delovnimi pogoji.

Georges Burkhard - M. K.:

Maroko.

Vroče žge puščajni pesek,
a hujše žge sonce v zenitu.
Eter trepeti v puščavi;
atlas vsesava soparico.
Maroko spava...

Solnce zahaja
v bajne, slikovite barve
objema brezna in doline,
in leže spat za ocean škrlatni.

Strel! Krik!
Pokolj začena.
Maroko se budi... za smrtni boj.
Čemu vojna? —

Kdo hoče vojno? —
In kakšen bo uspeh? —
Kmetje stoje tam na fronti!
Delavci!
Zvezde gore v temo,
mesec orienti lije na zemljo,
v jarku se giblje, pojačanje prihaja.
Onstran se deca Mohameda bliža žičnim ograjam.

Njene oči gore:
Allah il Allah!
Maroko, njena zemlja, njena domovina,
dežela njenih očetov!
Sveta vojna zanjo. —

Mlad kmečki fant — izvidnik
prigluhne in preži.
Drhti.
Smrt ga zalezuje.
Je čuvstvo slutnje? —
Posadili so ga tja, mora se braniti,
varovati svoje življenje,
in mora se boriti, pa če mu hasne ali ne!
Je stvar, ki tu jo brani, pravična?
Premlad je, da bi stuhtal...
Domotožje po svojih poljih in vinogradih,
domotožje po svojih starših in sestrah,
domotožje po vsem, kar in kako bilo je
še... doma...!

Iz žičnih ograj planejo sence.
Krik, taktik!
Tiktaka mitraljeza.
Reflektorji žare.
Prekasno!
Sovražnik je že v jarku.
Boj moža proti možu.
Grgranje in hropenje.

Pariz, mar čuješ smrtni krik?
Kmet, delavec ubit!
Ubit v sramotni službi
za kapital!
Za nekaj akcionarjev!
A ne za čast Francije!
„Maroko se bori za čast Maroka!“
In Francija? — — —

„Strelnica štev. 7
je podlegla po junaški borbi
sovražnikovi premoči.
Zlata stran v zgodovini
regimenta.“
Tako se glasi poročilo.
Meščani ga bero pri pivu.
Njih sin ni poleg. —
Ti socialistični poslanec, i ti si glasoval
za to!

Ko oni mró v pokolju,
tedaj tvoj sinko, napihan in nafrfran,
sam lak in frak,
poplešnje po barih. — — —

Koledar

internacionalnih mladinskih dni.

Prvo nedeljo letošnjega septembra je praznovala internacionalna proletarska mladina svoj 11. internacionalni dan — prvi maj proletarske mladine.

Tudi nas odrasle delavce, ki nam je vsem pri sreči naša mlada proletarska generacija, bo zanimala kratka zgodovina mladinskih internacionalnih dni.

Bernska konferenca socialističnih mladinskih organizacij o veliki noči 1. 1915. je sklenila v smislu sprejete Liebknecht-ove resolucije na kopenhagenski mladinski konferenci 1. 1910, da se pripravi do 1. septembra demonstracija internacionalne delavske mladine proti vojni.

I. internacionalni mladinski dan
3. oktobra 1915.

Proglas internacionalnega sekretariata proletarske mladine pozivlja mlado in odraslo delavstvo na razredno vojno proti imperialistični vojni.

Poulične demonstracije so bile v Nemčiji, Danski, Ameriki, Švici, Holandski in Rumuniji.

II. mladinski dan (3. sept. 1916).

Mogočne protestne manifestacije v Norveški, Švedski, Danski, Italiji, Nemčiji, Švici, Holandski in Rumuniji.

Glavna parola je bila: proč z militaristično vzgojo, proč z vojno!

Sledile so številne aretacije v Italiji in Nemčiji.

III. mladinski dan (2. sept. 1917).

Ta mladinski dan se je praznoval v znamenju podpore ruski revoluciji.

Krvava strahovlada v Bolgariji.

Bolgarija stoji prej ko slej v znamenju belega terorja, ki je zavzel velikanski obseg. Kot njegove žrtve ne padajo samo komunisti in zemljoradniki, temveč tudi nevtralni ljudje, ki so izven strank.

Sedaj je v vseh bolgarskih ječah zaprtih 4500 političnih jetnikov.

Od maja meseca dalje so sodišča 230 ljudi obsodila na smrt, 18 na dosmrtno ječo, 3977 na težko ječo po 10 in več let. Brez sodbe je bilo pobitih okrog 600 ljudi.

Pri vseh sodiščih so na dnevnem redu še nadaljnji politični procesi. Državno pravništvu v Šumli zahteva 130, v Kaskovu 250, v Vraci 80 smrtnih obsodb.

Obramba (advokatski zagovor) je skoro nemogoč. Cankovski banditi so izvršili že 11 bombnih atentatov na advokate, v sto slučajih dobivajo sodišča grozilna pisma od vladnih agentov.

Cankovova vlada izvaja torej z vso brezobzirnostjo svoj načrt o iztrebljenju komunistov in zemljoradnikov.

Beda na eni in razkožje na drugi strani narašča do viška.

Zadnji čas se poostrejuje notranja nasprotstva med samimi vladnimi strankami. Kar se tiče „legalne opozicije“, so v teku pogajanja med radikali, demokrati,

Ena tovarna - ena strokovna organizacija!

socialisti in enim delom zemljoradnikov (pod vodstvom Dragijeva), vendar so bila doslej vsa ta pogajanja brezuspešna. Širijo se razne vesti o vseh mogočih vladnih izpremembah:

1. Odstop poedinih oseb iz sedanje krvave vlade;

2. koalicijski politikov demokratičnega zgovora (brez oficirjev) z novo ustanovljeno Stambolovastovo stranko;

3. vlada iz radikalov, demokratov, „socialistov“ in desničarskih zemljoradnikov. Nobena teh opozicijskih strank še doslej ni izdala parol: popolna amnestija, odprava izjemnega stanja, konec procesov itd. Vse te stranke so solidarne s pobijanjem komunistov in zemljoradnikov.

Delavske in kmečke mase pa stiskajo pesti in čakajo na maščevanje.

Beli teror na Poljskem.

19. avgusta se je pričel v Varšavi proces proti revolucionarjem: Hibner, Knijevski in Rutkovski. Justična palača je bila obkoljena z 200 policisti in detektivi. Sama sodna dvorana je polna policijskih agentov. Obtoženci težko belni od pretepanja in mučenja odgovarjajo sede ali napol leže. Zagovornik Pašanski zahteva odgoditev procesa z ozirom na bolezen obtožencev.

„Sam sem buržuja, komunisti so moji sovražniki, zato zahtevam, da se vodi proces pravilno, da preprečimo, da bi imeli komunisti od procesa moralno korist“ —

IV. mladinski dan (2. sept. 1918).

Mladinski dan se je izvedel s številno sodelujočo odraslih delavcev pod gesli: Kruha! Miru! Svobodi!

Zlasti mogočne so bile manifestacije v Nemčiji, Italiji, Avstriji, Ameriki.

V. mladinski dan (7. sept. 1919).

Glavne bojne parole so bile: za prevzetje politične oblasti po proletariatu, za sovjetsko Rusijo, proti socialpatriotskim izdajalcem.

VI. mladinski dan (5. sept. 1920).

Glavna gesla so bila: boj kontrarevoluciji in militarizmu, za sovjetsko Rusijo, proti desnemu krilu v III. internacionali. V Rusiji se je praznoval ta dan z nedeljskim delom za gospodarsko povzdigo sovjetske Rusije.

To leto so bile tudi številne manifestacije v Jugoslaviji (Sarajevo 10.000, Beograd, Zagreb).

VII. mladinski dan (4. sept. 1921).

Parole: pomoč gladujočim v Rusiji, za šesturnik za mlade delavce, za vstop v strokovne organizacije in gospodarski boj delavske mladine.

Najmogočnejše demonstracije so bile v italijanskih industrijskih mestih.

VIII. mladinski dan (3. sept. 1922).

Glavna gesla: za sklicanje svetovnega kongresa mladih delavcev, proti militarizaciji delavske mladine, za neizprosen osvobodilni boj.

Na Čehoslovaškem je manifestiralo okrog 60.000 mladih delavcev. Vlada je zato razpustila zvezo komunistične mladine.

V Rusiji so proglasili internacionalni mladinski dan za državni praznik.

IX. mladinski dan (2. sept. 1923).

Boj obubožanju, proč s fašizmom in imperialistično vojno, enotna bojna fronta delavske mladine vsega sveta so bila glavna gesla tega mladinskega dne.

V Rusiji se je udeležilo tega mladinskega dne 800.000 mladih delavcev, od teh samo v Moskvi 200.000. V Nemčiji je prišlo do ostrih spopadov s policijo. Italijanska mladina je v noči od 8. do 9. septembra nalepila na stene kljub fašistom 500.000 letakov.

X. mladinski dan (7. sept. 1924).

Ta se je praznoval pod praporjem leninizma za gesla: Roke proč od sovjetske Rusije, proti belemu terorju, za osvobodilni boj pod praporjem leninizma.

V Nemčiji je bil to bojevni dan proti političnemu zatiranju mladine, v Rusiji pa za gospodarsko in kulturno povzdigo delavske in kmečke mladine.

Internacionalni pregled.

pravi ta zagovornik. Zagovornikova zahteva se odbije. Obtoženec Hibner izjavlja, da so hoteli odstraniti s sveta agent-provokaterja Čehoslovenskega. Ko so jih hoteli policaji aretirati, so se temu upirali in so streljali, da bi laže pobegnili. Niso marali nobenega policaja umoriti, ker vedo, da se s smrtjo poedinih policistov ne zruši meščanska družba.

„Mi“, pravi Hibner „smo se borili častno in vendar se je z nami sramotno postopalo. Na policiji so nas pretepali in mučili.“

Druga dva obtoženca sta podobno izjavila...

21. avgusta jih je sodišče obsodilo na smrt in dalo takoj ustreliti...

Tako dela „svobodna“ poljska republika s poljskimi delavci.

Proč z belim terorjem!

Slava padlim revolucionarjem!

Razširjena seja komunistične internacionalne.

V oktobru se bo vršila razširjena seja eksekutive komunistične internacionalne s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo prezidija in nove politične naloge v zvezi z izpremembami v svetovnem položaju. Stvorjenje delavske enotne fronte z ozirom na vedno večjo vojno nevarnost.
2. Strokovno gibanje.
3. Priprava VI. svetovnega kongresa.
4. Delovni načrt za bodočih šest mesecev.
5. Delo na vzhodu (Kitajska itd.)
6. Vprašanje pesameznih strank (Nemčije, Poljske, Italije, Francije, Čehoslovaške).
7. Poročilo angleške komunistične stranke.

Komedija v Ženevi.

V Ženevi se zopet vrši xy konferenca „zveze narodov“, da govori ljudem o miru, da ne bi videli, kako hitro se pripravlja nova krvava vojna.

Na lanski konferenci „zveze narodov“ sta oznanila angleški mirotni komediant Macdonald in idol francoskih „socialistov“ Herriot svetu prihod „nove dobe miru in pravice“, ker so imperialisti podpisali protokol, da se ne bo več prelivala človeška kri. Oni sami seveda niso v to verjeli, toda ta komedija jim je bila potrebna, da uspravajo mase s sladkimi obljubami.

Na letošnji konferenci se ne govori več o „miru in pravici“, temveč razpravljajo le o tem, kako bi Anglija vzela Turčiji petrolejske vrelce v mosulskem ozemlju in kako naj se Avstrijo in celo srednjo Evropo še bolj podvrže finančnemu in političnemu jarmu ententnega, zlasti anglo-ameriškega kapitala. O Maroku, Kitajski, Siriji, sovj. Rusiji še za enkrat molče, ker to je najbolj trd oreh za imperialiste.

„Zveza narodov“ je dejansko vedno bolj — orodje v rokah angleške imperializma. Da to gospoda prikrije, je na tej konferenci izvolila tudi komisijo „za razorožitev“. Kaka ima biti ta „razorožitev“, dokazuje že samo to, da je bil

izvoljen za predsednika te komisije gospod Ninčič, predstavnik države, v kateri militarizem najbolj cvete.

Mesto pokopanega „ženevskega protokola“, ki sta mu lani botrovala Macdonald in Herriot in ki ga je opeval letošnji kongres II. internacionalne, sta govorila na letošnji ženevski komediji Chamberlain in Briand o „garancijskem paktu“ — o pogodbi imperialistov, kako bi skupno napadli sovjetsko Rusijo in zatirane kolonialne narode. Tako sicer prikrite, a vendar očitno formirajo imperialisti na „mirovni“ konferenci — svoj vojni blok proti sovjetski uniji, ki je branik vseh delavcev in kmetov proti imperializmu in kapitalizmu sploh.

Rifi se hrabro branijo.

Francoski in španski imperialisti uporabljajo vsa moderna bojna orožja proti Rifkabilom. A močnejša od francoskih vojnih zrakoplovov in bomb je železna volja Rifov, da do zadnje kaplje krvi branijo svojo samostojnost in svobodo. Tako so ta teden popolnoma uničili 15.000 mož španske armade.

Živel osvobodilni boj kolonialnih narodov!

Druga internacionala — zaveznica Cankova.

Zastopniki bolgarske agrarne stranke, ki so morali bežati pred nasiljem krvniške vlade Cankova, so obiskali kongres amsterdamske internacionalne v Marseju. Član amsterdamskega vodstva Henderson je namreč „osebno“ izjavil, „da so roke bolgarske vlade omadeževane s krvjo in da je njeno nasilje povzročilo vse upore v deželi“. Po tej izjavi so upali zastopniki mučenega bolgarskega naroda, da si kongres druge internacionalne osvoji spomenico, ki obsoja krvavi režim v Bolgariji in pozivlja ves kulturni svet, da reši tlačeno ljudstvo. A kaj so doživeli?

Ko so med prvaki internacionalne nabirali podpise in jih nabrali že deset, so naleteli na voditelja nemške delegacije Müllerja. Ta pa je pričel razkačeno upiti na Loebeja in Breitscheida, kako so se drznili podpisati spomenico brez njegovega dovoljenja. Hrup je zbudil splošno pozornost in s tribune je planil Adler, kričal, da kongres spomenice ne prizna, tudi če jo podpisajo vsi voditelji, in da za stvar zadoščajo besede Hendersona. Nato je hotel, kakor že prej Müller, strgati spomenico in ukazal Bauerju, da je ne sme dati iz žepa.

Osupnjenega Bolgara so potolažili člani angleške delegacije, ki so mu rekli, da je vedenje Amsterdamcev čisto naravno. Delajo namreč v zvezi z bolgarskimi laž-socialisti pod vodstvom Pastuhova in Sakazova. Ko pa je stopil Bolgar k Blumu in Hendersonu, je planil spet Adler in ga spodil iz dvorane. Moral je oditi, prepričan, da na kongresu zborujejo sokrivci Cankova.

Tak sprejem so pripravili zastopniku bolgarskega ljudstva. Storili so po načrtu izdajalskih socialistov, ki služijo Cankovu, kakor so sami vajeni služiti režimu yele-

sil. Razočarani predstavitelji bolgarskih mučnikov pa so spoznali, da je druga internacionala že davno postala policijski agent bele Evrope. Zato so se obrnili neposredno na delavski razred, ki bo uničil krvnike proletariata in obračunal z vsemi izdajalci.

Kateri pošten proletarec bo še član druge internacionale sprditi dogodka v Marseju? Kdo bo podpiral lastne krvnike?

Marsejski nauk bo odprl oči vsem, kakor jih je trpečemu proletariatu Bolgarije.

Stavka ameriških rudarjev.

Premogovna kriza je dosegla tudi Ameriko in povzročila stavko 200.000 rudarjev, ki delajo v pensilvanskih rovih. Dobivali so tako sramotno plačo, da morajo zahtevati 10% povečanja. Pravkar pa so jim hoteli lastniki rudnikov plače še znižati in zato je pomen stavke dvojen.

Kapitalisti se tudi v tej krizi, ki jo povzroča kapitalistični način proizvodnje, izgovarjajo z vedno istimi težkočami: s konkurenco, nadprodukcijo itd. Kriza je začela že po svetovni vojni. Stalno je bila produkcija, z 800 milijonov ton premoga, za 300 milijonov večja od doma potrebnih množine 500 milijonov in od 660.000 rudarjev je 100.000 stalno brez posla. Danes groze lastniki rudnikov, da bodo rove zaprli, ker ne morejo zvišati plač. Proizvodni stroški bi se zvišali za 100 milijonov dolarjev, kar bi podjetnike uničilo.

Zapreti rove, to je poslednja beseda kapitalizma, ki ne more prehranjevati niti svojih sužnjev. V divjem iskanju dobičaka se ruši vsa industrija in prav jasno, da je med prvimi prišla na vrsto premogovna. Danes dobiva industrija že 12 do 15% potrebne energije iz vodnih sil; potem pride v poštev lignit, ki spodbija črni premog. Slavno gorivo, ki spodbija črni premog, pa sta mazont in petrolej, tako da premog komaj še velja za polovico industrije in izgublja svoj pomen.

Takšen položaj je seveda nujno povečal konkurenco na premogovnem trgu in kriza je grozila po vrsti Nemčiji, Angliji in drugim deželam. Po Davesovem načrtu za Nemčijo, je prišla vladna podpora Anglije domači premogovni industriji v znesku 20 milijonov funtov šterlingov. In zdaj sledi Amerika, ki je pomagala dokazati, da je anarhija kapitalistične proizvodnje popolna. Delavstvo je spoznalo, da se te krize v kapitalizmu vrste druga za drugo in da so posledice med njimi vedno krajše. Zato je prepričano, da ne bo reda, dokler ga ne napravi proletariati z lastno silo.

Delavski šport.

Na svetu imamo 20 milijonov športnikov v športnih organizacijah, ki stojijo izključno samo pod vplivom in vodstvom buržuazije in 10 milijonov delavcev športnikov v dveh delavskih športnih internacionalnih organizacijah.

Večja od teh je RSI (rdeča športna internacionala), to je ona internacionalna organizacija, ki smatra za svojo nalogo propagando in organizacijo rdečega delavskega športa po celem svetu.

Druga manjša pa lucernska športna internacionala.

RSI se trudi, da bi se delavsko športno gibanje združilo v enotno internacionalno gibanje, čemur pa vodstvo lucernske športne internacionale nasprotuje.

Vendar, ker so delavci, ki so v tej internacionalni organizaciji vedno bolj za enotnost, bo brez dvoma v doglednem času prišlo do združitve. Kaj je pravzaprav vzrok temu silnemu razvoju športa in telovadbe na svetu? Delitev dela med ljudmi, način dela, kjer človek dela z enim udom, organom, ostalo telo ne dela in ravno zaradi tega zahteva gibanje.

Gibanje telesa je poleg prehrane in dihanja največji faktor človeškega zdravja. V športu išče telo delavca in delavke zdravja in odpornosti. Šport torej ni nič drugega kot globok socialni pojav, s katerim moramo računati.

V Jugoslaviji imamo delavske športne klube v Dalmaciji, Beogradu in Hrvatski, ki so med seboj povezani. Vendar pa njihova centrala vsled slabe finančne podpore ni tako silno aktivna.

V Sloveniji delavskega športnega gibanja razen delavskih telovadnih enot nimamo. Leta 1920-21 se je pričelo, a se ni izpeljalo.

Danes pa kljub temu, da smo že davno čutili potrebo in dolžnost, da ustvarimo delavski šport v Sloveniji — delavski šport kot odgovor in protisilo meščanskemu

športu, na katerega se buržuazija v svojem boju opira, smo v nedeljo dne 23. avg. ustanovili prvo rdečo športno organizacijo.

Mi potrebujemo enotno delavsko športno organizacijo. Zakaj?

Ker neenotnosti med delavci se buržuazija veseli, in edino povoljne rezultate zato bo žela ona. Stran torej z razdiranjem! Posamezne grupice delavcev, ki so danes tukaj, jutri tam, ne bodo nikdar uničile kapitalizma kot sistem izkoriščanja.

Kdo je ustvaril fašiste med delavci? Meščanske športne in telovadne organizacije!

Buržuazija je že zdavnaj spoznala pomen telesne kulture in uporablja telovadbo, šport in druge take igre izključno le v svoje namene.

S tem drži tisoče in tisoče proletarcev stran od proletarskih organizacij in jih dela za sovražnike proletariata. To se je zadnji čas tako jasno pokazalo, da je zastoj misliti še o kakem „nevtralnem in nepolitičnem športu“, kar se buržuazija še vedno predstavlja.

Delavsko ime je še vedno in povsod buržuazija sovražila. Ali delavski razred ji bo odgovoril s tem, da jo v borbi premaga in ji s tem pokaže, kako trhel je njen kapitalistični sistem na eni strani, na drugi strani pa ji pove, da se delavstvo probuja, se združuje v enotnih delavskih kulturnih organizacijah in tako stopa vedno bolj v ospredje.

Na delo, da ustvarimo močno delavsko športno zvezo v Sloveniji in tudi v Jugoslaviji. Predvsem moramo organizirati delavski šport v Ljubljani in ta izredni občni zbor je položil temeljni kamen.

Naj živi prva rdeča športna zveza kot organ in zaveznik razredno bojujočega se proletariata!

Vsi delavci-športniki ven iz meščanskih športnih organizacij v proletarske športne organizacije.

Naj živi enotna delavska športna internacionala!

Opomba. Del. K. List, ki bo sedaj prinašal tudi življenje prol. športnih klubov, bo povsem zanimivejši in je zato dolžnost, da se ga nabavi vsak sodrug-športnik. Vsaka nadaljna poročila o športu so morala v tej številki izostati zaradi tega, ker prinaša list poleg športnega življenja mladih proletarcev tudi poročila o političnem, gospodarskem življenju ter internacionalni pregled. Zato jih priobčimo drugič.

K. F.

Dopisi.

Velenje. Pri nas na državnem premogovniku imamo, kakor je bilo že pred kratkim čitati v našem listu, mnogo vrst socialistov. Kot dosedanji delavski zaupniki imajo večino tisti, ki so v besedah za enotno fronto proletariata a — v dejanjih nasprotniki iste in razdirači strokovnega edinstva.

In da ti ljudje nimajo niti pojma o marksizmu, hočem v naslednjem dokazati. V juniju mesecu t. l. se je pri nas znižalo akord za 30%. Pri tozadnji intervenciji so se zaupniki tega kalibra na vso moč potegovali za akord, čeprav so vedeli, da je v pogodbi z dne 13. maja 1924 pisano, da se sme na akordu zaslužiti samo 25% čez minimum. Dobro so vedeli, da se je pri nas vsled nepravilne regulacije akordnih postavk (oziroma ker regulacije po njihovi zaslugi sploh ni bilo) zaslužilo 50 do 100% in tudi še več čez minimum in jasno je moralo biti vsakomur, da se za to vejo delavske pogodnosti, ki je takorekoč že odsekana, ni več prijemati, niti iz praktičnih, a še manj z načelnih razlogov — a ti ljudje so se oprijemali odsekane veje in z vso svojo zmožnostjo in nezmožnostjo kazali na vejo, ki se je še držala, namreč — vejo eksistenčnega minimuma.

Eden teh, ki je pa med maso že za znanovan, je šel celo tako daleč, da je rekel: jaz odločno protestiram proti temu, da se odpravi akord, kajti potem bom jaz, ki se mučim na akordu, manj zaslužil kakor oni, ki se vlačijo po jami kakor megla brez vetra. — In zopet drugi je dejal: jaz se ne strinjam s to redukcijo, naj se najde druga forma, in gospodje so to drugo formo tudi našli. In kaj naj poreče na tako početje teh razdiračev zaveden marksist? Fej v obraz in dan obračuna za vas je blizu. Da je delavstvo to njih početje dobro razumelo, se je pokazalo že dne 9. avgusta t. l. na protestnem zborovanju v Velenju, kjer sta se izvolila dva dele-

gata za konferenco v Sarajevu radi redukcije, katere smo sedaj deležni. Za odhod na konferenco so na vsak način zopet reflektirali ti razdirači. A delavstvo je določilo zaupnika, ki sta v manjšini. In nato so se kar penili od jeze. Sedaj pa, ko je redukcija tukaj in ko so se pogajanja v Sarajevu kakor znanb razbila, sedaj zvrčajo vso težo redukcije na sodruga Valenčaka, ki je bil izvoljen za v Sarajevo. Vi, ki oznanjate idejo skupnih domov in lastnih tovarn, vprašam vas, kdo pa je kriv, da je šel na konferenco sodrug Valenček in pa krščanski socialci Zajc?

Kdo pa je kriv, da se je uveljavil za delavca v tesarski delavnici, ki nasajata orodje, akord, da sta sedaj prikrajšana pri šihu za 12-50 Din. Kdo je kriv, da naše delavstvo še danes ni enotno? — Resnično, resnično vam povem, da samo vi edini ste temu krivi in še marsičemu drugemu, o čemer pa nečem v našem marksističnem listu razpravljati, ker niste vredni, in ker niste vredni, vas tudi nobenega ne imenujem po imenu, ker ime je postranska stvar. Da pa bo tudi naše delavstvo postalo enotno kljub vaši razdiralni politiki, zato bomo poskrbeli mi. Poskrbeli pa bomo tudi, da vas bo ravno isto delavstvo, ki vas je pod vašimi pretvezami in političnimi intrigami spravilo do različnih funkcij, pomedlo z železno metlo vun tja, kamor spadate.

Toliko za danes o tej sorti socializmu. — Če bi pa eventualno kateri izmed teh razdiračev skušal dokazati neresničnost te objave, me bo zelo veselilo, pač pa mu svetujem, da 24 ur nič ne je in pridno študira pregovor, ki pravi: Kdor ima maslo na glavi, naj ne hodi na solnce.

Šalešky.

Zagorje. Dobojevali smo volilni boj z zmago. Večina glasov je bila oddana za blok združenih delavcev in kmetov. Zagorje je pokazalo s tem, da je za enotnost in skupnost sužnjev v tovarnah in pri plugih, ne glede na gotovo gospodo socialistov, ki so s tako gnusnim volilnim letakom šli v boj. Na socialdemokratskem letaku je polno hvale za delo dosedanjega občinskega odbora. Tri hiše so zidali (in z njim menda novo jetniško kajbico za „nevarne“), zvonov za cerkev ne omenja, ne mostu za dvoje posestnikov. In koj nato grde svoje lastne stranke pristaje, ki so šli za skupno listo. In kdo je izdal letak, na čije stroške? Strankine? Kaj poreko tistim sodrugom, ki so v njih stranki in ki niso bili za posebno soc. listo? Na letaku vabi Čobal v imenu soc. stranke. Je to stranka potrdila? Delavci so dvomili in volili našo listo. Zmagala je kljub napolcevanju lista združenih delavcev in kmetov — in bo tudi v bodoče. Le eno besedo še volilec: drugič vsi na volišče, ne da ostane pol sodrugov doma. In če bo v občini šlo kaj navzkriž, pa se potrkajte na prsa: moj veliki greh! — 5. septembra se je zgodilo v rudniku nesreča, ki je zahtevala življenje s. Groznika, starega socialistu. Padel je z vozičkom premoga v jarek 34 m globoko. Ostala je vdova in pet otrok. Starejši naš sodrug Ciril je moral iti v Francijo delat, ker ga je TPD odpustila v štrajku. Vodstvu rudnika polagamo na srce, da vse delavstvo pričakuje, da sprejme s. Cirila na delo ter stalno ohrani družino delavca, ki je dal življenje za čim večje dividende TPD! — Par dni nato pa je pri delu iznenadno umrl zopet neki delavec — sodrug. Zopet vdova, dvoje otrok in nerojenče. — Zagorje, ogled si Zagorje! In videl boš, kdo je suženj, kdo tiran, krvav tiran. In ko gre pot.

Ržiše. Pri nas so se v nedeljo vršile občinske volitve. Mi smo jim napovedali bojkot, ker je glavar razveljavil našo listo dva dni pred volitvami, češ, da smo na listo podpisali nekoga proti njegovi volji. A dotičnik sam in štiri priče govore, da je on sam privolil, da je kandidat na naši listi združenih delavcev in kmetov. Zato smo vložili pritožbo in upamo, da bodo volitve razveljavljene, če sploh še kaj drže — meščanski zakoni in meščanski državi. Tedaj pa bomo izrekli tako besedo, kakor so jo izrekli delavci v Zagorju.

Opozorilo vsem naročnikom.

Upravištvu je v prejšnji številki prišlo vsem dolžnikom položnice. Pozivljamo vse, da svojo zaostalo naročnino takoj poravnajo. Kakor plača vsak-

do svoj račun pri krojaču, trgovcu, čevljarju in povsod, naj ga poravnava še tem bolj — svojemu glasilu, listu delavcev in kmetov.

Uprava.

Zadnji čas smo prejeli več pritožb za neredno dostavljanje lista. Tem potom sporočamo vsem prizadetim, da uprava list naročnikom redno dostavlja in naj se prizadeti prepričajo, ako ni krivda pri poštini uradih ali pismonoših. Večkrat se je namreč zgodilo, da nam je pošta poslala nazaj list kaknega rednega naročnika s pripombo „ne sprejemem“. Vsak tak dokazan slučaj naj nam prizadeti javijo, da lahko interveniramo na poštini direkciji. Uprava.

Listnica uredništva.

Radi preoblega gradiva pridejo prihodnje na vrsto članki: „Lenin in strokovno gibanje“, „Obsodba nad rudarji“, o bolniški blaginji itd. Šotrudniki naj upoštevajo to, da na štiri strani gre gradiva le za štiri strani.

Dopisnika iz Kranja pa prosimo, da izjavi, ako je pripravljen pred sodnijo zagovarjati svoj dopis, t. j. ako more sodnijsko dokazati vse svoje obtožbe proti K. Če to ne more, ne moremo točno objaviti njegovega dopisa, kakor to zahteva. Uredništvo.

Tiskovni sklad.

Tačko Rudolf Hrastnik 4, Žvagen Peter Moste 10, Skočir Ciril Ljubljana 5, Mozetič Anton Moste 5, Jugovic Vladimir Ljubljana 19, Kregar Josip Ljubljana 10, Krašovec Ljubljana 3, Plešnar Matija Moste 5, Čretnik Franc Grobelno 16, neimenovani 7, Kastrin Pavla Ljubljana 5, Klančar Maks na nab. poli: Kovač 5 50, Gorjanc 10, Panter 5, Poljanc 7 50, Debeljak Jože Gorenjavas 10, na nab. poli št. 4: Herman Delpin 5, Mejač Lovro 15, Drašler Jože 5, Hrovatin Franc 2, Rozman Franc 1, Petelin Janez 5, Drašler Brezovica 2, neimenovani 5, Garin Franc 5, Keržič Ivan 10, Makovec Anton 5, neimenovani 10, Prezovšek Stefan 3, Stražiša Ivan 10, Telban Jakob 5, Hrovatin Ivan 5, nečitljivo 3, Suhadolnik Jakob 5, Mejač Lovro 5, Hrast Albin nab. pola št. 79: Budnar Josip 5, Korenčič Anton 2, Omahen Lovrenc 2, Stermole Ignac 3, Kredar Franc 5, neimenovani 2, v korist neomejenjeni 5, Smolej Franc 10, eden, ki ni pozabil 5, Stermole Franc 2, iskreno rad podpiram 5, eden, ki skoz vrata ven gleda 5, Fican 2, trboveljski rudarji 3 50, Janez na nab. polo 150, Tomšič Ljubljana 10. Skupaj 348 50 Din, všteti zadnji vsoto skupaj 9.977 95 Din.

Izdajatelj za konzorcij Kusold Alojzij, Ljubljana. Urednik: Ciril Stukelj, novinar, Ljubljana. Tiskarna Josip Pavliček, Kočevje.

Sreča Vas išče!

Efektna loterija Narodno kulturnega društva Mala Nedelja. — 300 dobitkov v vrednosti 15.550 Din. Zrebanje nepreklicno 15. novembra 1925. Srečka stane samo 5 Din.

Kupujte in naročite srečke takoj skupno pri Narodno kulturnem društvu Mala Nedelja. Pošljite znamke v pismu!

Novi knjiga!

Izšlo je MARXOVO

Mezdno delo in kapital

v prevodu in s predgovorom s. C. Stukelj. To delo mora imeti doma vsak proletarec. Nabavi si jo lahko, ker stane le 5 Din. Razprodajalci in organizacije imajo 25% popusta. Po pošti stane 1 Din več. Brošura je izšla v zalogi „Delavsko-kmečke Maticice“, naroča se jo pa lahko pri upravi našega lista. Odračuna se po čekovni položnici lista s pripombo: za Marxa.

Delavci, kupujte in širite svojo literaturo!

Pekovski vajenec

se sprejme. Hrana in stanovanje v hiši. Kje pove uprava lista.

Opozarjamo Zagorske sodruge, da je otvoril

čevljarsko delavnico

v Lokah št. 57 sodr. Pančur Jakob, katerega toplo priporočamo vsem sodrugom.